

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . . . 8 K pol leta . . . . . 4 " četrletno . . . . . 2 " posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " " dvakrat . . . 12 " " " " trikrat . . . 10 " za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poština hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Pedagoške črtice.

Spisal Janko Polák.

I.

Namenil sem se pisati resnico.

Trdim, da nam naša učiteljska ne nudi prave naobrazbe. Vzroki so različni, in obilici predmetov je odmerjen kratek čas. Pa še v tem kratkem času nas pitajo samo s tujino. Ne pokažejo pa nam domovine in naroda, ki nam ga bo izobraževati.

Ker sem uverjen, da se temu od merodajne strani v doglednem času ne bo odpomoglo, zaraditega je naša dolžnost, da si pomagamo sami.

Študirajmo narod!

Študij naroda ni lahak. Študij je težak. Študirati je treba predvsem narodno slovstvo.

Preden začnemo študirati narodno slovstvo, moramo proučiti narečja. Zakaj brez poznanja teh si ne moremo misliti onega jezikovnega pouka, ki je podlaga spisovnemu pouku, glavnemu faktorju vseh jezikovnih vaj. V poznanju narečij tiči po mojem mnenju izvor in konec elementarnega pouka.

Pa ni dovolj, da proučujemo samo narodne pesmi. Proučiti moramo tudi narodne pregovore, izreke, legende, basni, pripovedke, povesti, šege in običaje. V vsem tem tiči več izobraževalne sile nego pa v vseh izvirnih in poslovenjenih berilnih sestavkih, ki strašijo tako radi po naših čitankah z moralizujučo krinko. Človeku se stori milo, ko prelista čitanke in ne dobi ničesar. Vsaj pristno narodnega ne.

In jaz menim, da je za otroka materino mleko najbolje.

Narodna pesem nam kaže narodovo dušo. In narodova duša je lepa, kot so lepe njegove pesmi. Samoobsebi se ume, da ni zrna brez plev. Zaraditega pa ne smemo zavreči vsega. Treba je samo velnice, in hrana, ki jo nam bodo dala zrna, bo izvrstna in tečna.

Žalibog, da se pri pouku petja oziramo vsepremalno na narodno pesem. Ne tajim, da narodne pesmi tuintam radi pojo. Ne vem pa, če jih pojo povsod tako, da bude čuvstva, ki

dvigajo duha. In tako bi se morale peti, ako hočemo doseči ravnokar omenjeni smoter pevskega pouka. Da se to ne doseže samo s petjem, je znano vsakemu izmed nas. Malo pa jih je, ki bi vedeli, kako se to doseže. Kdo je temu kriv? Naša učiteljska, ki nas pitajo — z ozirom na narodno slovstvo — samo z definicijami. Vsak razsoden človek mi mora pritrditi, da so definicije toliko kakor nič.

Ne motim se, ako trdim, da je samo pravo gojenje narodne pesmi tako v jezikovnem, kakor tudi v pevskem oziru sila, ki vpliva na narodovo dušo tako, kot je vplivala nanjo ob trenutkih, ko je nastala. Da so bili ti trenutki lepi in svečani, mi menda ne bo oporekal nihče. In če se potrudimo pričarati te lepe in svečane trenutke le za hip nazaj, nam gotovo ne reče nihče, da mlatimo prazno slamo. Vsakdo nam rad pritrdi, da korakamo pot, ki pridemo po nji najhitreje do zaželenega smotra pevskega pouka, ki sem ga že omenil.*)

Narodni pregovori in izreki nam kažejo narodovo modrost. Če proučimo te, moramo pripoznati, da je narod moder. In moder narod misli in opazuje mnogo. Zaraditega ni dovolj, da poznamo samo pomen pregovorov in izrekov. Poznati moramo tudi okolnosti, zaradi katerih so nastali. Da nam bo to moči, moramo modrovati tako, kot je modroval narod, in se ozirati predvsem na vzroke, zaradi katerih so nastali pregovori in izreki.

Narodov verski čut se zrcali najlepše v njegovih legendah in bajkah. Ne žalimo narodu verskega čuta. Samoobsebi se ume, da s tem ne mislim reči, da praznoverja ne smemo zatirati. Moramo ga!

Uverjen sem, da tiči kal narodove konservativnosti z ozirom na napredek ponajveč v tem, ker je v narodu še vedno vse polno praznoverja.

Narodne basni nam pričajo, da pozna narod živalstvo in rastlinstvo z ozirom na biologijo prav dobro. Če preudarimo to natanko,

*) Pojte Žirovnikove „Narodne pesmi za šolsko mladino“! Uredn.

se srečamo nehote ob misli, da smo z ozirom na novosti jako ozkosrčni. Domače ne velja, pa naj bo še tako sveže. Čudom pa se čudimo onemu, kar so na nam ostavili tujei. Da smo se zanimali za narodne basni tako kakor bi se morali, trdim, da bi se nam ne bilo treba učiti biologije pri tujeih, temveč bi bila že vzrasla davno na domačih tleh. Fran Erjavec nam jo je razlagal prvi. In kje se je on učil največ? V narodu samem. Zakaj nismo Erjavca razumeli? Zato, ker je bil sin naroda, ki ga poznamo silno malo, dasi smo vzrasli iz njega tudi mi sami. Žalostno, a res je!

Veliko vzgojevalne sile tiči v narodnih pripovedkah in povestih. Sosebno z ozirom na domišljijo. Pa tudi z ozirom na realije in ročnosti so narodne pripovedke in pripovedi silne važnosti. Samoobsebi se ume, da je treba v to skrbnega raziskavanja. In če raziskujemo skrbno, dobimo kmalu, da lepše domišljije ne najdemo, nego je domišljija narodova. Tudi osnovo z ozirom na čas, kraj in dejanje, podobno osnovi narodovi, vidimo samo pri umetnikih prve vrste. Tudi značajev in obleke v narodnih pripovedkah in povestih delujočih oseb ni moči orisati izlahka lepše, nego jih oriše narod. Narod potisne svojim junakom vsekdar pravo orožje v roke. Vse to bi moral vzgojevalec vedeti. Zakaj vsemu temu prilagodi lahko pouk iz realij in tudi iz ročnosti. In pri natančnem študiranju narodnih pripovedk, povesti, običajev in noše uvidimo kaj lahko, da narod ne ljubi števil, temveč samo kulturne obrisbe. In to tako z ozirom na realije, kakor tudi z ozirom na ročnosti.

II.

Od mišljenja je zavisto duševno in od duševnega telesno delo vsakega človeka. Kakršno je njegovo mišljenje, takšno je njegovo delo.

Prvo pravilno mišljenje se goji v ljudski šoli. Njemu moramo posvetiti vso pozornost.

Izvor mišljenja tiči v otrokovi duši. Tam ga moramo zbuditi. In ko se nam je posrečilo to, mu moramo prilagoditi duševno in

telesno delo. Da se nam posreči tudi to, moramo otrokovo dušo poznati natanko. V nji zasledimo najprimitivnejše mišljenje. Skrb naša bodi, da ga pojasnimo in razširimo.

Izvor mišljenja se kaže v pojmovanju in to v nazornosti. Zaraditega mora biti prvi pouk o mišljenju nazoren. Prvo pa je, da se seznanimo z otrokovim duševnim zakladom. Ko smo se seznanili z njim, ga moramo pojasnjevati in razširjati. To se zgodi na dva načina. Prvi način je razstavljanje, drugi pa je sestavljanje.

Po razstavljanju načinu spoznamo otrokovo mišljenje z ozirom na njegov duševni zaklad. Napačno mišljenje nadomeščamo s pravilnim potom primerjanja, enakosti in različnosti po sestavljanju načinu. In v otrokovi duši se pojavi pravilno mišljenje.

To mišljenje sestoji sprva iz samih pojmov. Dokler so posamezni pojmi brez celotne zveze, nimajo prave vrednosti. Pravo vrednost zadobe šele tedaj, ko jih združimo v celoto, in imajo otroci z ozirom na to celoto pravilno mišljenje. Duh in telo pa morata tvoriti z ozirom na mišljenje harmonično celoto. Saj kakor je zavisna praksa od teorije, tako je zavisno od mišljenja duševno in telesno delo vsakega človeka.

Duša je sedež mišljenja in mišljenje vodi svobodno voljo.

Na to moramo pri pouku vedno paziti. Da nam bo to moči, ne smemo ločevati pouka, kot ga ločujejo urniki, temveč ločevati ga moramo po koncentraciji, in sicer tako, da izvira pojem iz pojma in se izliva pojem iz pojma v harmonično celoto. Le na ta način bodo znali otroci dobljeno celoto uporabljati duševno in telesno. Teorija se pokaže na ta način najlepše v praksi.

Dokler pa se ne bodo družile harmonične celote ur v celote dni itd. v celokupne, nepretrgane šolske dobe, toliko časa bo zaman ves trud in napor. Pojem beži paralelno poleg pojma. Celote ni. Še manj pa je pravilnega duševnega in telesnega uporabljanja ravnokar omenjene celote. In kjer ni tega, ni stalnega

krasnih nasadov, ki človeka popolnoma očarajo. Ravno nasproti glavnemu vходу je glavna palača razstave, ki zavzema 13.000 m². Postavljena je bila že leta 1891., kjer je bile takrat razstavljeni največ stvari, pri letošnji razstavi pa zavzema samo stvari, ki se tičejo prometa, dalje socialno-politiško ekspozicijo, tekstilno industrijo in instrumente. Na levo in desno se pa razprostirajo zopet drugi paviljoni, ki zavzemajo med različnimi nasadi velikanski prostor. Vsa razstava je nekaj izrednega in vredna, da si jo ogleda vsakdo, komur to dovoljuje čas in pa gmotno stanje.

„Paradiž.“

Sangrad pri Cerkljah na Gorenjskem se bo odslej imenoval „Paradiž“. Ljubljanski občinski svet je v svoji zadnji seji sklenil, da se v proslavo 60 letnice cesarjevega vladanja med drugim tudi ustanovi počitniška naselbina za ubožne učence in učenke ljubljanskih ljudskih šol. V svojem poročilu na obč. svet razlaga župan pomen počitniških kolonij, ki so naprava današnjega časa. Prvi so začeli z

LISTEK.

Jubilejska razstava v Pragi 1908.

Industrialna razstava v Pragi bo otvorjena vse poletje 1908. leta. Razstava, ki so jo nameravali prirediti na Dunaju, se je morala popolnoma umakniti velikanski praški razstavi. Cesar je obljubil svoj prihod v Prago in nadvojvoda Franc Ferdinand je prevzel protektorat. Praška trgovska zbornica je žrtvovala vse, da bi otvorila jubilejsko razstavo kot velikansko, impozantno manifestacijo trgovstva in industrije obeh narodnosti, ki sta zastopani v trgovski zbornici. Jubilejska razstava naj pokaže, kakšen vpliv je imela konkurenca obeh narodnosti na gospodarski razvoj na Češkem.

V vseh komitejih so zastopani Čehi in Nemci. Glede napisov je tu vsakemu prosto dano, da se poslužuje kateregakoli jezika hoče, samo napisi, ki jih preskrbi vodstvo samo so v obeh jezikih.

Kar se tiče organizacije razstave, je vredno omeniti, da bazira na mnogih novih principih. Eden najbolj važnih je, da je razstava strogo sistematiško razdeljena, zaradi česar bodo sorodni industrialni oddelki tvorili posamezne skupine; vsaka važnejša skupina ima svoj paviljon in le izjemoma so nekatere manjše skupine v enem paviljonu. Praška jubilejska razstava ne tvori torej nikake centralne-industrialne palače, nikakega velikanskega poslopja, v katerem bi bile različnejše stvari ena poleg druge razstavljene, tako da bi obiskovalec kmalu ves pregled izgubil in ves izmučen zapustil tako veliko poslopje, v katerem je pregledal mnogo interesantnih stvari. Omenjena sistematiška razdelitev razstave ter razdelitev posameznih skupin po paviljonih olajša pregled cele razstave ter da priliko obiskovalcu, da lahko hitro najde stvari, ki njega zanimajo.

Da bo ta razstava zadovoljila vse obiskovalce, zato je porok velikanska industrija na Češkem. Izmed važnejših produkcij ne manjka tu skoro nobene, in mnogo tvornic, ki se bodo udeležile razstave, prekaša vsa enaka podjetja v Avstriji in mnogo tudi v

vsi Evropi. Tako so zastopane tu največji mlin v Avstriji, največja tvornica za sladkor, največja tvornica za špirit, največja pivovarna, največja tvornica za stroje, za vagoni itd.

Prostor, ki ga zavzema razstava, je velik 400.000 m², trg. zbornica je postavila 22 velikih paviljonov, razen tega pa še okolo 100 manjših paviljonov. V paviljonu za stroje je zastopanih 100 tvrdk, razstavljeni so tu tudi velikanski stroji za tovarne, tako na primer je eden stroj za tovarno za špirit 24 m visok. Otvorjena je bila razstava 14. t. m. Zanimanje za razstavo je velikansko, kar kaže že število obiskovalcev — od 14. t. m. do 18. t. m. je obiskalo razstavo okolo 150.000 ljudi. pripomniti pa je še treba, da razstava še niti popolnoma gotova ni, kar bo šele enkrat v začetku junija. Razstava sama na sebi pa tudi to zanimanje zasluži, zakaj kaj tako krasnega, kaj tako fino izvedenega Praga še ni imela. Skozi glavni vhod pridemo takoj v Pergolo, prostor, ki je popolnoma od evetlic in drevov obdan in je takorekoč evetlična dvorana razstave. Od tu vidimo že prvi veliki prostor razstave pred seboj, ki obstoja iz samih pre-

uspeha. Posamezni pojmi izpuhte. In ravno to naglo izpuhtevanje posameznih pojmov je poročilo neutemeljeno mnenje, da moderna šola ne dosega zaželenega smotra.

Ali pa je temu res kriva moderna šola in njeno učiteljstvo?

Ne!

Temu je kriv učni aparat, ki se vrti v zaprašenem hramu, v katerem plove vzduh, ki grozi zadušiti vsakogar, kdorkoli bi se predrznil stopiti k aparatu in ga ustaviti. V hramu ni solnce, ni življenja. V njem so samo prah, jetika, razbljinenost in smrt. In v tem hramu se kuha hrana, ki mora z njo pitati moderna šola šolsko mladež. Da ob taki hrani šolska mladež ne more uspevati, temveč da mora končno duševno umreti, ni težko uganiti. Dokler se ne postavi učnega aparata na solnce in dokler ne zaveje iz njega življenje, bo zaman ves trud moderne šole. Najprej mora zaveti življenje iz učnega aparata in potem bo zelo tudi iz učnih načrtov in od teh zavisnih učnih knjig in učnih urnikov.

In z vsem tem oživi tudi moderna šola. In le življenje rodi novo življenje. In le v življenju za življenje nam je iskati povoljnih in stalnih uspehov.

Dokler pa se ne oživi učni aparat, ni lepo, da pišejo vse neuspehe moderne šole namenoma nji in njenemu učiteljstvu na račun.

Kdaj se učni aparat oživi?

Ne vem!...

Trdim pa, da ima zlo, ki grozi človeštvu svoj izvor v nezadostni šolski naobrazbi. A prava šolska naobrazba tiči samo v samostojnem duševnem in telesnem delu z ozirom na mišljenje dobljeno v celokupni nepretrgani šolski dobi.

In o tem naj bi resno razmišljali odločilni krogi!

(Konec.)

Definitivnost šolskih nadzornikov.*)

Šolski nadzorniki so bili imenovani doslej samo provizorično. Delujejo pa z vsemi močmi na to, da bi bila ta imenovanja definitivna, in vlada podpira njihovo stremeljenje. Ta stvar pa se ne tiče samo inspektorjev; njen pomen je mnogo širši. Začasnost je res neugodna za nadzornike kakor osebe; definitivnost pa bi imela neugodnosti za šolo in učiteljstvo.

Nadzorniki kličejo po definitivnosti iz dveh vzrokov: da so kakorčasni slabše plačani nego ostale državne uradništvo in da je njihovo stališče negotovo. Z definitivnostjo bi dosegli lepše dohodke in trdnjše stališče, s čemer bi istočasno dosegli neodvisnost nazgoraj (napram predpostavljanim uradom) in nazdolaj (napram učiteljstvu).

Poboljšanja v gmotnem pogledu privoščamo šolskim nadzornikom iz vsega srca; ali drugi navedeni vzrok je ob današnjih okolnostih za nas vzrok, da smo proti njihovi definitivnosti.

Znano je, s kako previdnostjo izbira vlada šolske nadzornike. Le redkokdaj je ime-

* Priobčujemo ta članek zaradi vprašanja, ki je velike važnosti za bodočnost naše šole — je torej eminentno kulturno vprašanje. Seveda bomo eventualno radi dajali mesta tudi kakemu drugemu nazoru.

Uredn.

novan za nadzornika človek samostalnega mišljenja; po večini postajajo nadzorniki nesamostalni ljudje birokratskega duha, verni čuvaji dosedanjega reda in sovražniki „novot“; zato pa se jim izpregledavajo nedostaki znanstvene in strokovne naobrazbe. Ti se potem brzo prilagodjajo volji okrajnega glavarja, ali pa podlegajo vplivu kake vladajoče klike ter postajajo le poslušna kolesca birokratskega šolskega stroja. Njih razmerje k učiteljstvu je ledeno, birokratsko, često jasno sovražno. Vzemimo slučaj, da je šolskim nadzornikom postal človek, izobražen in izkušen, ki si je svest odgovornosti svojega urada ter se mu hoče posvetiti s potrebno resnostjo; ali tudi on je kmalu primoran odreči se dobrim sklepom pod težo preštevilnih pisarniških poslov, ki zavzemajo ves njegov svobodni čas in mu ne dovoljujejo, da bi zasledoval napredek v šolstvu ter se vzdrljal na sočasni višini znanstveno-pedagoške izobrazbe, kar je neizogibni pogoj k stvarnemu in pravičnemu presojanju učiteljskega delovanja.

Nadzornik, ki si zna v birokratskem ozračju šolskih uradov ohraniti svobodno roko, je bela vrana. Kakor danes stvari stoje, pravilna slika — dasi se ne more tajiti izjem — je nadzornik, ki za urad voditelja, svetovaleca in prijatelja učiteljstva nima potrebne kvalifikacije niti znanstvene niti značajnosti. Nezmoglosti teh nadzornikov tvori ravno njihova začasnost nekako protitežje. Dasi šolski uradi za vsako ceno branijo avtoriteto predpostavljenih napram podrejenim, se posreča vendar časih, da se učiteljstvo slabega nadzornika otrese, in to sili ostale nadzornike k večjemu pravicoljubju; drugače bi ne bilo izhajati učiteljstvu v mnogih krajih. Ako bi pa bila izvedena definitivnost, bi nadzorniki svojo večjo neodvisnost komaj uporabljali v smeri navzgor, tem gotoveje pa v smeri navzdol. Njihova izbira pa bi postala še mnogo previdnejša, da bi ne trpel vladno-birokratski vpliv. Posledice definitivnosti bi zato težko občutila šola in učiteljstvo. Z definitivnostjo sedanjih šolskih nadzornikov bi se petrificiral samo tip šolskih birokratov, ki bi bila zavora, nikakor pa ne pospeševalci šolskega napredka. O tem se lahko prepričamo v Galiciji, kjer so nadzorniki že daljšo dobo definitivni.

Dokazana bojazen pred utrjenem neodgovarjajoče institucije nam je zadosten vzrok proti definitivnemu imenovanju šolskih nadzornikov; pri tem pa priznavamo popolnoma pravice nadzornikov do boljše plače, toda izpolnitev te opravičenosti naj ne bo vezana z nadzorniško definitivnostjo!

C. kr. dež. šolski svet — reklamno podjetje nemških tvrdk.

S Štajerskega poročajo:

V zadnjem času smo se začeli tudi štajerski Slovenci zavedati svojih pravic ter jih zahtevamo od vseh deželnih in c. kr. državnih uradov, kakor tudi od privatnih podjetij. Žalibog, da smo pa povsod premeški in premalo odločni, kar je velika napaka v javnem živ-

ljenju. Zaraditega tudi ne dosežemo bogve kaj. Ko se borimo za pravice našega jezika, moramo biti skrajno odločni ter ne smemo popustiti niti za las vkljub vsem grožnjam raznih okrajnih glavarstev in drugih uradov. Če se ne damo strašiti ter stojimo trdno na svojem stališču, bomo dosegli marsikaj, to nam izpričuje vrla občina Kokarje in še nekatere druge.

Kako pa nam razna oblastva izpolnjujejo naše zakonito upravičene zahteve po pravicah slovenskega jezika, to je poglavje, ki brez njega ne izide skoro nobena številka naših časnikov.

Pa kakor se kaže, se za to oblastva ne brigajo dosti. Treba bo nastopiti tako posameznikom, kakor raznim korporacijam drugo pot, pot resnih pritožb tudi po instancah, ne samo jadikovati po časopisih. — Da, ta oblastva! Ne samo, da ne upoštevajo naših upravičenih zahtev, temveč grede še dalje. Sistematiško zatirajo slovenski življenj ter obenem pospešujejo nemška podjetja vsake vrste in delajo za nje reklamo. Tako lahko rečemo, da je marsikateri c. kr. ali pa deželni urad tudi obenem reklamna agentura te ali one nemške tvrdke. Recimo: C. kr. okrajno glavarstvo in reklamno podjetje za Blankeja v Ptujem itd.

Tudi naša šolska oblastva niso prav nič boljše v tem oziru, ampak mnogokrat še slabša od drugih. Polagoma je treba zbrati ves tak material in ga potem predložiti na pristojnem mestu, da bo prizadetim krogom še dolgo šumelo po glavi in da bodo izpredeli, da so c. kr. uradniki, ne pa kričači reklamisti in pospeševalci nemških podjetij.

Za danes naj navedemo le en tak slučaj, da se otme pozabljenosti, ker bi ga bilo v resnici škoda.

Kakor je znano, je zbral c. kr. deželni šolski nadzornik za slovenske ljudske šole, g. Peter Končnik, zadnji čas izdane šolske določbe v posamezne zvezke ter jih je izdal. Samoobsebi se ume, da je ta izdaja popolnoma nemška. Tega smo že navajeni kakor marsičesa drugega.

Nekaj posebnega pa je, da se v tej izdaji opozarja večkrat pod črto, da imajo razne tiskovine — tudi dvojezične — nekatere nemške tvrdke v Gradcu v zalogi.

Tako torej! Ko bi nemški nadzornik priporočal Nemcem kako slovensko tvrdko, to bi bilo vpitja v nemškem Izraelu! Vse bi se spravilo pokoneci. A pri nas? Pri nas je vse mirno. Kdo bi se pregovarjal za take „malenkosti“? Kaj nas briga, če služi tudi naš c. kr. dež. šol. svet za reklamo nemškim tvrdkam! In da je ta reklamist naš c. kr. šol. nadzornik, to je pač le tak slučaj.

Pa pustimo to in idimo dalje!

To izdajo je založila in izdala knjigarna Leuschner in Lubensky v Gradcu. Vsem krajnim šolskim svetom se je ukazalo, da morajo nakupiti to izdajo za svoje šole.

Proti temu nimamo ničesar, četudi je imela knjigarna prav lahko stališče. Vsakdo bi pričakoval, da bosta imela Leuschner in Lubensky toliko takta kot vseučiliška knjigarja,

da bosta izvrševala tudi slovenska naročila in si zato preskrbela uslužbenca, ki bi bil zmožen slovenščine. Saj je tretjina odjemalcev Slovencev. Kaj še! Znan je slučaj, da je ta tvrdka odgovorila na slovensko naročilo, da nerazumejo slovenščine in naj se naročilo ponoviv nemškem jeziku!

Tako torej! Šola mora imeti zbirko, in če jo ne dobi s slovenskim naročilom, mora pa nemško naročiti. Tvrdka se je lahko postavila na to stališče, saj je imela zaslonbo pri c. kr. dež. šol. svetu, ki je ukazal, da mora imeti vsaka šola to zbirko.

Potem se pa še čudijo ti naši Nemci, če hočemo priti proč od Gradca! Čudno je le, da jim je še dober naš denar, ker ne marajo nas in naše govorce.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Vdovsko učiteljsko društvo. Ker mi na opetovano prošnjo več članov „Vdovskega učiteljskega društva“ še ni nič odgovorilo, niti vposlalo zaprosene letnine pro 1908, jim naznanjam, da jih bom črtal po § 10. društvenih pravil iz imenika članov, ako ne plačajo že imenovane letnine do 6. junija t. l. — do Binkošti.

Prosto jim je potem se pritožiti še na občni zbor, ki bo zboroval meseca aprila prihodnjega leta. Blagajnik.

Pedagoško društvo v Krškem zboruje dne 4. junija t. l. v risalni dvorani meščanske šole v Krškem. Vzpored:

1. Otvoritev in poročilo predsednikovo.
2. Prof. dr. J. Bežjak: „Najnovejša teorija spisovnega pouka“.
3. Pogovor o spisni knjigi, kijo meni društvo izdati.
4. K. Trost: „Poročilo o odseku za izvenšolsko delovanje“.
5. Volitev delegatov za „Zavezini“ občni zbor.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi odbor. **Dobski učiteljski krožek.** Prijeten je bil sestanek dobskega krožka na Viru. Udeležilo se ga je celo učiteljstvo iz Peč in Moravč. Pogrešalo se pa je učiteljstvo iz najbližje okolice. — Med prijaznimi stanovskimi pogovori se je govorilo tudi o roditeljskih sestankih in o šolskih izletih. — Sklenilo se je imeti prihodnji sestanek krožka pri Sv. Trojici pri Moravčah.

Štajersko.

Savinsko učiteljsko društvo je zborovalo ob lepi udeležbi dne 7. majnika na Gornjem. Nanovo je pristopila društvu gđč. Kregarjeva s Polzele. Pri društvu ostane tudi nadalje upokojena učiteljstva gđč. Gonse. Društvo je izreklo ogorčenje nad tistimi nemškimi tovariši, ki so v Celju — bodisi v preveliki svoji zagrenjenosti, bodisi v še večji stanovski nevednosti — ploskali deželnemu odborniku Stallnerju, ki je sicer izjavil, da je učiteljstvo potrebno regulacije, vendar se pa ta ne bo mogla izvršiti, ker so deželne finance v slabem stanju.

Gornjegrajskemu učiteljskem društvu se odgovori, da naše društvo ne more sodelovati pri koncertu v Mozirju, ker je nemogoče, da bi z eno ali dvema vajama častno nastopili. Sicer pa tudi mozirsko občinstvo nima smisla za take prireditve.

Za Jan Legov spomenik se dovoli iz blagajnice 10 K.

Izvoljen je bil zopet stari odbor: Predsednik B. Vrbl, podpredsednik Iv. Zotter, tajnik I. Jakš, blagajnik S. Pečar.

Predsedništvo čebelarkega društva je prevzel tov. Zotter.

njimi Rusi, in sicer za srednješolske dijake svojih velikih mest. Zaradi okrepitve zdravja odkazujejo dijakom na takih naselbinah razna kmetiška opravila, te naprave so se jako dobro obnesle in dijaki se vračajo koncem počitnic telesno in duševno okrepčani k študijam z ljubeznijo v srečo za krasote narave. Po ruskem vzgledu so začeli snovati počitniške naselbine tudi v drugih državah, a to za mladino malih šol. Tudi v Ljubljani imamo med ubožnejšim delom prebivalstva mnogo slučajev, v katerih morajo otroci večinoma prebiti v zatohlih, neprezračeni prostorih. Za počitniško naselbino priporoča župan nakup Sangrada pri Cerkljah za 21.000 K.

Tam je pred 10. leti zgradil okrožni zdravnik g. dr. E. Globočnik skupino poslopij za 120.000 K. Poslopja so v dobrem stanju. Z 2000 K se dajo popraviti nekateri nedostaki. Po celem poslopiju je izpeljana elektrika. K poslopiju spada velik vrt in dve parceli gozda. V poslopiju so tudi parne in pršne kopeli, ki so urejene tako, da se da voda ogrevati. Poleg vodne kopeli so prirejene tudi zračne kopeli na betonu in kamenu. Za poslopijem je

močan vrelec hladne in zdrave vode. Sob je 18, ki so vse suhe, zračne in svetle ter je v njih prostora za 150 odraslih oseb. Nadalje sta dve prostorni obedovalnici, dve kuhinji itd. Potemtakem je Sangrad kakor nalašč za počitniško naselbino za kakih 150 otrok, ako se na nadzorovalno osobje in na postrežbo računati 10 sob. Otroci bi imeli prostorno dvorišče, senčnat vrt z lepo zaraščenim smrekovim in bukovim gozdom.

Za inventar bi bilo treba okroglo 23.000 kron, tako da bi se potreboval enkratni izdatek 46.000 K. Vsakoletni izdatek za dobo dveh mesecev (hrana, plača oskrbniku, kuharici, dvema deklama itd.) bi znašal okroglo 9000 K. Vsota je sicer znatna za naše razmere, toda za blagor dece neimovitih mestnih prebivalcev je mestna občina dolžna žrtvovati za tako nepodcenljivo socialno nalogo. Skrupucano ime „Sangrad“ se naj prekrsti v „Paradiž“, katero ime bi zbujalo v deci nade na veselo počitniško življenje že med šolskim letom.

Pred to dobo in po počitniški dobi bi bil „Paradiž“ brezplačno bivališče mestnim

uradnikom in njihovim rodovinom, kar bi imelo za blagodejno posledico, da ne bi vsi uradniki silili na počitnice v dobi velikih šolskih počitnic, ko se zaradi tega nakupiči na magistratu toliko dela.

Gospodarska povzdiga Dalmacije.

Akcija, ki jo je v minulem letu uvedlo ministrstvo za poljedelstvo, zlasti na polju melioracijstva, preskrbljevanja z vodo, uravnavanja rek in zagranja hudournikov, ima jako zadovoljive uspehe, kakor zatrja tozadevni komunike ministrskega predsedstva.

Iz tega priobčevanja posnemljemo: Za nadaljno pospeševanje stavljenih si smotrov je ministrstvo za poljedelstvo dalo tudi za tekoče leto na razpolago vsoto okroglo en milijon kron. Po nalogu tega ministrstva se poda njega tehnični referent, dvorni svetnik Edvard Markus, bližnje dni v Dalmacijo, da prouči sedanje stanje dotičnih del in da pripravi tiste odredbe, ki so v interesu hitrega napredovanja. Dvorni

svetnik Markus in sekijski svetovalec v ministrstvu za poljedelstvo, Ivo Nobile di Bizzaro, se udeležita ekspertize, ki ima dovesti do rešenja vprašanje usušnja razsežnih nižin ob ustju reke Narenta.

To vprašanje, važno toliko za deželno kulturo kolikor za higieno dežele, je že dlje časa predmet studij in razprav, ne da bi se bil doslej dosegel kak rezultat. Rešitev tega težavnega problema in zagotovljenja projekta, ki bi bil izvedljiv v tehniškem in gospodarskem pogledu, bi mogočno pospeševalo gospodarsko povzdigo Dalmacije.

S čim?

V neki vasi je praznoval star učitelj petdesetletnico svojega službovanja. Občina je priredila zaslužnemu mladino ljubju sijajno bakljado. Ko je bila vsa vas zbrana pred šolskim poslopijem, je govoril župan slavnostni govor in ga končal, rekoč: „Naj živi naš častiljivi učitelj, naj živi!“

„S čim neki?“ je kratko odgovoril slavljencec.